

JURIST
FORBUNDET

Statsadvokatenes
forening

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005
0030 Oslo

E-post: lovavdelingen@jd.dep.no

Oslo, 23. august 2017

HØRING - NOU 2016: 24 - NY STRAFFEPROSESSLOV

Jeg viser til departementets høringsbrev datert 5. desember 2016. Foreningen er gitt fristutsettelse til 25. august.

1. Innledning

Statsadvokatenes forening er tilknyttet Juristforbundet og har over 100 statsadvokater som medlemmer. Riksadvokaten og det samlede statsadvokatkorps omtales som Den høyere påtalemyndighet, men noen av statsadvokatene hører administrativt inn under Økokrim.

Vår høringsuttalelse vil stort sett ta utgangspunkt i statsadvokatenes erfaringer som aktorer og vi vil konsentrere oss om noen temaer som har å gjøre med den rettslige behandlingen av straffesaker i hovedforhandlingssporet. I tillegg vil vi kommentere spørsmålet om embetsleders instruksjonsmyndighet, jf. utkastet § 2-9.

2. Generelt om lovarbeidet

Statsadvokatene er av de juristene i Norge som er mest borti straffeprosess og vi konstaterer at det er en formidabel jobb å skulle utarbeide en helt ny rettergangslov. Mandatet tatt i betraktning har utvalget fått til mye på kort tid, men innstillingen tjener ikke som noe mer enn en god start. Slik foreningen ser det er det svært ambisiøst å skulle utarbeide en helt ny lov og vi stiller spørsmål ved om ikke endringer vil måtte skje etappevis? Uten at det har noen betydning så peker vi også på at dagens straffeprosesslov ikke er spesielt gammel og den fungerer fullt ut tilfredsstillende slik at det for så vidt ikke haster med å bytte den ut med en ny lov.

Når det gjelder foreslåtte endringer så består disse til dels i modernisering av en rekke bestemmelser uten at det er tilsiktet realitetsendringer. Endringsforslag knyttet til andre bestemmelser derimot vil kunne få til dels store konsekvenser for rettstilstanden og dermed også for det praktiske liv. I disse tilfellene etterlyser foreningen bedre begrunnelser og konsekvensutredninger. Vi har forståelse for at det for utvalget ikke har vært mulig innenfor den gitte frist å være mer utførlig, men generelt er dette en svakhet ved utredningen.

3. Embetsleders instruksjonsmyndighet – utkastet § 2-9

3.1 Problemstillingen

Det sentrale spørsmålet er om det skal lovfestes at embetsleder skal kunne instruere statsadvokatene ved de respektive embedene i deres behandling av enkeltsaker. Det må i utgangspunktet sondres mellom pålegg gitt før vedtak er truffet og omgjøring av vedtak selv om det også da vil kunne være aktuelt å instruere saksbehandlende statsadvokat.

Med embetsleder forstås førstestatsadvokatene som leder de lokale statsadvokatembedene og Det nasjonale statsadvokatembedet, samt sjefen for Økokrim. Foreningen er innforstått med at det er anført at situasjonen kanskje ikke er lik for lederne i Den høyere påtalemyndighet og lederen for Økokrim, men dette vil ikke hensyntas i vår uttalelse.

3.2 Instruksjon i enkeltsak

Instruksjon i enkeltsak kan eksempelvis gå ut på at statsadvokaten pålegges å komme til et bestemt resultat i vurderingen av et påtalespørsmål. Statsadvokaten instrueres av embetsleder til å ta ut tiltale i en sak eller henlegge den mot statsadvokatens egen overbevisning. Instruksjon innebærer altså overprøving av statsadvokatens vurdering. Et annet eksempel vil kunne være at statsadvokaten pålegges å trekke en tiltale eller en anke.

3.3 Det rettslige utgangspunktet

Foreningen legger til grunn at påtalemyndigheten er et forvaltningsorgan. Forvaltningsloven kommer rett nok ikke til anvendelse for påtalemyndigheten og vår saksbehandling styres i betydelig grad av straffeprosessloven. Dette røkter allikevel ikke ved utgangspunktet om at påtalemyndigheten er et forvaltningsorgan som også styres av mer generelle forvaltningsrettslige regler og prinsipper.

Det fremgår ingen steder i straffeprosessloven at embetsleder har instruksjonsmyndighet i enkeltsaker, men foreningen legger til grunn at denne type myndighet kan utledes av nevnte generelle forvaltningsrettslige regler og prinsipper.

For så vidt gjelder Økokrim har riksadvokaten i sin inspeksjonsrapport av 2. mars 2012 lagt til grunn at det er klart at sjefen kan instruere i påtalespørsmål før beslutning er tatt. Basert på denne rapporten har også utvalget som evaluerte Transoceansaken kommet til samme konklusjon.

Når det gjelder i statsadvokatene i Den høyere påtalemyndighet så finnes det ingen direkte autoritative uttalelser, men som nevnt må embetsleders styringsrett i enkeltsaker kunne utledes fra de generelle forvaltningsrettslige regler og prinsipper.

3.4 Gjelder det unntak fra ovennevnte utgangspunkt?

3.4.1 Straffeprosesslovens system

Statsadvokatene ved embetene og Økokrim har etter straffeprosessloven samme beslutningskompetanse på vårt nivå. Hvis en statsadvokat skal overprøves i en konkret sak så er det lovens system at det skal gjøres av riksadvokaten som er suveren til å overprøve alle vurderinger og beslutninger som er tatt av statsadvokaten i påtalesporet. En slik overprøving vil i så fall skje etter en grundig saksbehandling. Statsadvokaten må sende komplekset videre og da kanskje med en redegjørelse. Ved riksadvokatembetet vil saken behandles av en statsadvokat før den legges fram for riksadvokaten som faglig sett er den mest kompetente til å fatte avgjørelser. En forflytning av en sak sideveis fra statsadvokat til embetsleder medfører ingen ny og betryggende saksbehandling og den løftes heller ikke til et nytt og faglig sett mer kompetent nivå. Når situasjonen er slik så gir det lite mening å gi embetslederen overprøvingsadgang som i realiteten innebærer at det etableres et nytt påtalenivå mellom statsadvokaten og riksadvokaten.

3.4.2 Statsadvokatene som saksbehandlere

Statsadvokatene er embetsmenn utnevnt av Kongen i statsråd. Dette skiller oss fra henimot alle andre jurister i forvaltningen og understreker vår uavhengighet og selvstendighet. Vi kan faktisk langt på vei sammenliknes med dommerne når det skal vurderes om embetsleder skal kunne instruere oss i enkeltsak.

Foreningen mener at vi har en så spesiell saksbehandlerrolle at det med tyngde tilsier at embetsleder ikke skal ha instruksjonsmyndighet i konkret sak. Som statsadvokater har vi stor selvstendighet i vår myndighetsutøvelse. I enkeltsaker tar vi alle beslutninger selv innenfor den kompetanse vi har etter straffeprosessloven og vi står alene ansvarlig for våre avgjørelser. Hvis en statsadvokat eksempelvis pålegges av embetsleder å ta ut tiltale mot egen overbevisning vil det skape en uholdbar situasjon for den aktuelle statsadvokat. Den eneste fornuftige løsning i et slikt tilfelle er at saken overføres til en annen statsadvokat for videre behandling.

I tillegg vil foreningen presisere at vi som aktører i retten etter loven har en særlig fri og selvstendig rolle. Om det skal påstås domfellelse eller frifinnelse er helt opp til den statsadvokat som møter i retten. Vi kan også gjøre større endringer i tiltalen uavhengig av påtalekompetanse, jf. straffeprosessloven § 254. Dette er etter foreningens mening av betydning når det skal vurderes om embetsleder skal ha instruksjonsmyndighet i enkeltsak.

3.4.3 Embetsleders ansvar

Spørsmålet om embetsleders instruksjonsmyndighet i Den høyere påtalemyndighet (ikke Økokrim) har så vidt foreningen vet aldri vært satt på spissen. Vi står i så måte overfor et ikke-eksisterende problem. Hvis det nå innføres en ny bestemmelse om instruksjonsmyndighet for embetsleder i straffeprosessloven er det vanskelig å overskue konsekvensene av dette ut over at embetsledernes totalansvar vil øke betraktelig. Med instruksjonsrett i enkeltsak følger det også med et overordnet ansvar for disse. Dette tilsier at embetslederne i mye større grad må engasjere seg i enkeltsaksbehandlingen og vedkommende risikerer å bli stilt til ansvar i de situasjoner noe går galt. Foreningen stiller også spørsmål ved hva som eksempelvis vil skje hvis en forsvarer krever at embetsleder skal pålegge en statsadvokat å trekke en tiltale? Det kan vel neppe gis et avslag uten at embetslederen setter seg inn i saken?

3.4.4 Embetsleders muligheter

Etter foreningens mening vil embetsleder kunne styre enkeltsaksbehandlingen ved å gi generelle instruksjoner og trekke opp policy ved konkrete spørsmål. Hvis embetsleder ønsker å gå detaljert til verks i en enkeltsak så må det skje ved at vedkommende kanskje ber om en second opinion fra en annen statsadvokat, eller, og da forhåpentlig svært sjeldent, flytter saken fra en statsadvokat til en annen. Til det siste sies det flere steder at forflytning av sak i liten grad skiller seg fra å gi statsadvokaten konkrete pålegg. Dette er foreningen uenig i, jf. det som er skrevet under punkt 3.4.2. Ved forflytning av saken så vil ikke statsadvokatene bli presset til å ta beslutninger mot egen overbevisning.

3.4.5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Om den enkelte embetsleder skal kunne holdes ansvarlig for vedtakene truffet av statsadvokatene ved embedene, vil vedkommende i noen grad, og i hvert fall i de mer alvorlige sakene, måtte sette seg inn i disse. Det fordrer at ansvarlig statsadvokat eksempelvis må lage problemnotater og/eller foredrar saker for embetsleder som deretter må foreta en selvstendig vurdering. For statsadvokatene vil en slik saksbehandling ta mer tid og totalt sett vil det bli et effektivitetstap for embedet.

3.4.6 Høyesteretts kjennelse av 23. januar 2002

Avgjørelser fra Høyesterett er tunge rettskilder og dette må gjelde også under vurderingen av hvor langt embetsleders instruksjonsmyndighet skal strekke seg/strekker seg. I ovennevnte kjennelse la Høyesterett i plenum til grunn at Sjef Økokrim ikke kunne instruere underordnet statsadvokat. Denne konklusjonen synes i ettertid ikke å ha blitt tillagt vekt når spørsmålet om embetsleders instruksjonsmyndighet har vært vurdert.

Utvalget som evaluerte Transoceansaken konkluderte med at Sjef Økokrim kan instruere statsadvokaten i enkeltsaksbehandlingen. Utvalget henviser rett nok til kjennelsen, men velger å se bort fra den på bakgrunn av riksadvokatens rapport fra tilsyn ved Økokrim datert 2. mars 2012. Denne rapporten nevner ikke kjennelsen, men Transoceanutvalget la til grunn at riksadvokatens rapport måtte bygge på en tolking av Høyesteretts avgjørelse. Dette fremgår ikke noe sted og om avgjørelsen i det hele tatt er vurdert vites ikke. Straffeprosesslovutvalget nevner avgjørelsen, men tillegger den tilsynelatende ingen vekt. Utvalget viser til at kjennelsen er gammel og at riksadvokaten i nyere tid har vært av en annen oppfatning. Til dette bemerkes at avgjørelsen ikke ligger så langt tilbake i tid og at gamle Høyesterettsavgjørelser i mange saker fortsatt er tunge rettskilder.

3.4.7 Situasjonen i Økokrim

Foreningen forstår det slik at Sjef Økokrims beslutningskompetanse hva gjelder inntak av saker fører med seg et ansvar for den enkelte sak og dermed også instruksjonsmyndighet. Dette synspunktet utfordres ikke av foreningen her, men vi peker på argumentasjonen over som også gjelder for statsadvokatene i Økokrim.

3.4.8 Konklusjon

Etter foreningens mening har ikke embetslederne i dag myndighet til å instruere statsadvokatene i enkeltsaksbehandlingen og en slik regel bør heller ikke lovfestes.

4. Foreningens kommentarer til noen av forslagene

4.1 Generelt om verdivalg

Foreningen mener at utvalget i tillegg til å besvare mandatet om å ta straffeprosessloven inn i en ny tid og effektivisere rettergangen, gjør noen verdivalg som det opprinnelige mandat strengt tatt ikke inviterte til. I denne forbindelse synes vi utvalget går for langt i å utfordre reglene om fri bevisførsel og det grunnleggende prinsipp om at den materielle sannhet har en egen verdi. Foreningen skal peke på noen forslag som representerer slike verdivalg.

4.1.1 Rettens plikt til å våke over sakens opplysning

Rettens plikt til å våke over sakens opplysning slik den er nedfelt i straffeprosessloven § 294 er i forslagets § 7-4 begrenset slik at retten i regelen kun kan beslutte ytterligere bevisføring til siktedes gunst. Hensynet til den tiltalte settes i høysetet og sakens opplysning blir skadelidende.

4.1.2 Overopppfyllelse av Norges forpliktelser etter EMK

Et annet verdivalg i loven synes å være å imøtekomme forpliktelser etter EMK i langt større grad enn praksis etter EMD skulle tilsi. Vi vil for eksempel sterkt advare mot obligatorisk krav til forsvarer i avhør for en hver mistenkt i de fleste tilfeller, jf. forslaget § 3-12, og med begrenset mulighet til å gi avkall på forsvarer etter forslagets § 3-21. Dette vil bli ekstremt kostbart og ineffektivt i tillegg til at det vil være ødeleggende for muligheten til å drive politiarbeid på stedet som det i dag satses mye på.

4.1.3 Varetektsfengsling – utkastet § 15-2 annet ledd

Utvalgets forslag om begrensninger i bruken av varetektsfengsling går også etter foreningens mening for langt i å styrke siktedes posisjon på bekostning av behovet for effektiv etterforskning, kriminalitetsbekjempelse og samfunnsvern.

Krav til strafferamme bør være som i dag og vilkåret om bevisforspillelsesfare bør ikke endres fra dagens "nærliggende fare for bevisforspillelse" til "betydelig risiko for straffeforfølgningen". Når det gjelder forslaget om å begrense fengslinger på grunn av bevisforspillelse til 3 måneder så vil det være ødeleggende i mange saker.

4.2 Utredningen kapittel 13 - Bevis og bevisforbud

Som påtalejurister er statsadvokatene naturlig nok opptatt av at sakene skal opplyses best mulig. Målet i en hver straffesak er at grunnlaget for påtaleavgjørelsen og pådømmelsen skal være så godt som mulig. For å nå dit er det derfor viktig at partene gis anledning til å innhente bevis helt fritt og presentere disse etter en relevansvurdering for retten. Et slikt utgangspunkt omtales som kjent som prinsippet om fri bevisførsel. I retten er det svært viktig at bevis ikke avskjæres og den

klare hovedregel er at hvis det skal gjøres unntak fra prinsippet om fri bevisførsel så må det foreligge et rettslig grunnlag som kan gjøres gjeldende.

Slik foreningen ser det inneholder utredningen en rekke forslag som vil lede til at vi vil få flere situasjoner med bevis som ikke kan føres på grunn av bevisforbud. Etter vår mening er en slik utvidelse unødvendig og ikke påkrevet for å etterleve våre folkerettslige forpliktelser.

Oppklaring av straffesaker har flere viktige funksjoner i samfunnet. Hensynet til borgernes sikkerhet og tilliten til rettsordenen kan nevnes og ikke minst hensynet til de som er fornærmet i en del av sakene. Foreningen mener at tiden har kommet for å legge mer vekt på dette og ikke la den mistenkte/siktede/tiltaltes rettssikkerhet eller personvern alltid gå foran.

Avslutningsvis bemerkes det at innføringen av nøytralitetsprinsipper innebærer noe nytt. At lovtolkning skal skje med utgangspunkt i noen generelle prinsipper er uvant og det er vanskelig å overskue hva slags konsekvenser slike prinsipper vil kunne få i konkrete lovtolkings-situasjoner. Slik foreningen ser det er det ingen grunn til å fravike den tradisjonelle rettskildelære når bevisbestemmelser skal tolkes.

4.3 Lyd og billedopptak – utkastet § 10-8 tredje ledd

Så vidt foreningen vet er det bred enighet blant alle aktører i strafferettspleien om at det bør innføres en regel om at forhandlinger i retten (i denne sammenheng hovedforhandling og ankeforhandling) bør tas opp med lyd og bilde. Vi stiller oss bak forslaget til ny bestemmelse om dette i utkastet § 10-8 tredje ledd, jf. domstoloven §§ 134 a til § 134 c, men presiserer at behov for opptak med bilde ikke er like omfattende som opptak med lyd.

For foreningen er det henimot uforståelig at vi i Norge ikke har kommet lenger i arbeidet med å innføre opptak av rettsforhandlinger med lyd og eventuelt bilde. Slik vi forstår det er manglende ressurser hovedproblemet, hvilket fremstår som betenkelig. Hvis det koster 300 millioner, som er et tall som har versert, å få på plass opptaksutstyr i alle rettssaler må bevilgende myndigheter sørge for at det avsettes penger. Dette vil i så fall være en meget god investering i rettssikkerhet, effektivitet og kvalitet i forbindelse med domstolsbehandling av straffesaker. Videre vil opptak være avgjørende forutsetning for å gjenbruke av bevis fra tingretten i lagmannsretten.

Når det gjelder den praktiske håndteringen av opptak i retten må dette som utgangspunkt gjøres av rettens leder. Foreningen antar at denne oppgaven i de aller fleste sakene vil begrense seg til å trykke start og stopp et visst antall ganger om dagen. Videre bearbeiding av opptak vil derimot kunne kreve noe mer.

Etter vår mening må arbeidet med å innføre en ny regel som beskrevet i utkastet § 10-8 tredje ledd med henvisninger, prioriteres og skilles ut slik at den kan vedtas så raskt som mulig. Videre må det utvises politisk vilje til å komme med tilstrekkelig midler og det praktiske arbeidet med opprusting av rettssalene må komme i gang.

4.4 Hovedforhandling i tingretten og ankeforhandling i lagmannsretten

4.4.1 Innledning

Våre kommentarer under punkt 4.4 retter seg i det vesentligste mot større saker, men noen gjelder også mindre komplekser.

Når skyldspørsmålet behandles i tingretten og lagmannsretten er det viktig at dette skjer i ryddige, verdige og betryggende former. Tiltaltes rettssikkerhet må stå i høysetet samtidig som prosessen også skal ivareta vitners interesser. Retten skal påse at så skjer og den skal våke over sakens opplysning og sørge for at framdriften er god.

Det er statsadvokatenes inntrykk at våre saker gjennomføres på en god måte både i tingretten og lagmannsretten, men i større saker etterlyses bedre effektivitet og bedre ivaretagelse av rettighetene til andre enn tiltalte.

Utvalget har kommet med en rekke forslag som tar sikte på å bedre effektiviteten og sakens opplysning. Til dette bemerkes at statsadvokatene i det alt vesentligste mener at loven slik den er i dag fungerer godt. Vi vil advare mot å byråkratisere saksforberedelsene og innføre regler som vil øke arbeidsbelastningen for en allerede presset påtalemyndighet. I tillegg er det viktig å ha klart for seg at behandlingen av straffesaker skiller seg fra behandlingen av sivile saker. Dette innebærer at det bør utvises varsomhet med å bruke tvisteloven som mal når det foreslås endringer i bestemmelsene om forberedelser og gjennomføring av hovedforhandling.

4.4.2 Dommestyring

Foreningen mener at dommerne må bli mer synlige i forbindelse med den rettslige behandlingen av saken. Det er dommerens ansvar å følge opp de hensyn som er nevnt under punkt 4.4.1 og vi har særlig tro på at en aktiv dommer vil kunne øke effektiviteten i gjennomføringen av saken og sikre vitners (særlig fornærmede) rettigheter bedre.

Det sies at det må en kulturendring til for å endre dommernes prosessledelse. Foreningen er enig i dette, men vi ser at det er utfordrende for en dommer å finne balansen mellom objektivitet og aktiv styring.

I utkastet § 30-1 fremgår det at retten skal styre saken. En slik bestemmelse vil strengt tatt ikke innføre noe nytt, men det er greit at det fremgår i loven at retten har ansvaret for styringen av saken. Om en slik bestemmelse vil ha noe å si for dommernes holdning til prosessledelse er mer usikkert. Den er så vidt generell at dommerne muligens ikke vil føle seg særlig forpliktet av den.

Når det gjelder rettens plikt til å ivareta andre enn tiltaltes rettigheter mener foreningen at dette bør lovfestes. Det rapporteres dessverre alt for ofte om saker hvor fornærmede eller vitner har blitt krenket på det verste uten at dommeren griper inn. EMK skal også verne andre enn tiltalte og det må retten følge opp.

Foreningen har tro på at eksplisitte og konkrete krav til dommerne i loven vil være med på å endre holdningene til ansvaret for prosessledelse. Det vises her eksempelvis til utkastet § 7-3 som er en skal-bestemmelse som pålegger dommerne å føre kontroll med bevisførselen. Det nytter ikke lenger å gjemme seg bak kravet til objektivitet når loven er så klar. Relevanskontroll fra dommerne både under forberedelsene og gjennomføringen av hovedforhandling eller

ankeforhandling vil åpenbart virke disiplinerende på partene og lede til bedre fremdrift. En bestemmelse som utkastet § 7-3 medfører også at partene har en mulighet til å be retten vurdere relevans i mye større grad enn i dag. Påstand om bevisavskjæring i medhold av straffeprosessloven § 292 første ledd er sjeldent forekommende. Plikten til å føre kontroll med relevansen leder også til at dommerne må bli mer aktive og gjøre nødvendige undersøkelser for best å ivareta sin oppgave.

Utkastet § 34-7 første og annet er også skal-bestemmelser som pålegger retten ytterligere plikter som vil ha betydning for styringen av saken. Også disse bestemmelsene vil måtte få betydning for dommernes holdning til prosessledelse.

Etter foreningens mening så innebærer utvalgets forslag til ulike bestemmelser som berør dommernes plikt til å drive prosessledelse at kulturen må endres.

4.4.3 Korte kommentarer til utkastet § 34-11 og § 34-12

Foreningen har liten tro på at påtalemyndigheten og forsvarer vil kunne klare å utarbeide en felles saksfremstilling, jf. § 34-11, og det anbefales heller ikke at det skal utarbeides sluttinnlegg, jf. § 34-12.

4.5 Ankebehandling

4.5.1 Innledning

Det er ingen tvil om at svært mange dommer fra tingretten ankes og det uaktet muligheten for at anken vil nå frem. Statsadvokatene planlegger så å si alltid med at sakene skal gå i to instanser og tidsperspektivet for rettskraftig dom vil som regel være over et år.

Når det gjelder ankebehandlingen opplever vi at det ofte tar svært lang tid før saken avgjøres i lagmannsretten både ved ankeutvalgets behandling og ved fulle forhandlinger. Særlig Borgarting som behandler svært mange anker har lang saksbehandlingstid og det skyldes ikke ineffektivitet blant dommerne. Det er flere tidstyver og den største er full ny prøving av bevisbedømmelsen i lagmannsretten i alle 6-årssaker. En noe mindre tyv er at det i dag i realiteten ikke finnes frister for innsendelse av støtteskriv. Raskere veksling mellom tingretten og lagmannsretten og raskere behandling i ankeutvalget vil ha mye å si for fremdriften i saken.

Det er på høy tid at det tas grep for å få ned saksbehandlingstiden i lagmannsretten og flere av utvalgets forslag vil kunne bidra til dette. Særlig forslaget om endring av reglene for henvisning av anker til full behandling er positivt.

For oss som følger sakene over lang tid så ser vi at den menneskelige belastningen for vitner tidvis er svært stor. Dette skyldes i betydelig grad tidsbruken i lagmannsretten og ikke minst at vitner må møte i retten både i tingretten og lagmannsretten. Regler som vil kunne redusere belastningen for vitner ønskes derfor velkommen. Større mulighet for avspilling av opptak i lagmannsretten av vitneforklaringer avgitt i tingretten vil være et stort skritt i riktig retning.

4.5.2 Kommentar til utkastet § 38-3

Foreningen støtter fullt ut forslaget om å endre henvisningsbestemmelsen i dagens straffeprosesslov § 321 tredje ledd slik at alle anker vil kunne avgjøres i ankeutvalget. Foreningen viser her til utvalgets flertalls begrunnelse og andre høringsinstanser, eksempelvis Borgarting og Agder lagmannsrett.

4.5.3 Kommentar til utkastet § 37-4 fjerde ledd

Forslaget støttes fullt ut og det vil være en fordel at det skisseres hvilke konsekvenser for sent innlevert støtteskriv skal få.

4.5.4 Kommentar til utkastet § 10-9 annet ledd

Spørsmålet om avspilling av opptak i lagmannsretten av vitneforklaringer avgitt i tingretten skal tre i stedet for personlig oppmøte og forklaring direkte for ankeinstansen er sammensatt og har kanskje ikke et helt åpenbart svar. Det er vanskelig for foreningen å kommentere lovforslaget som følge av at det nok internt i Den høyere påtalemyndighet er ulike oppfatninger. Det vi allikevel er helt enige om er at muligheten for å gjenbruke vitneforklaringer bør utvides for å dempe belastningen for vitner. Det vises her til Juryutvalgets forslag til nytt femte ledd i straffeprosessloven § 331 som lyder:

"Under ankeforhandling kan lyd- og billedopptak av en forklaring som et vitne har gitt under forhandlingene i første instans, supplere eller tre istedenfor personlig avhør når ny forklaring vil innebære en uforholdsmessig tung byrde og retten finner det forsvarlig av hensyn til sakens opplysning at avspilling finner sted. Avspilling skal skje før vitnet forklarer seg."

En lignende regel bør som et minimum kunne inntas i ny straffeprosesslov, men foreningen mener vilkårene for avspilling ikke skal være så strenge som i forslaget.

Selv om foreningen ikke kan bidra med så mye så er spørsmålet grundig og godt drøftet flere steder. Som eksempel nevnes Juryutvalgets utredning i NOU 2011:13 og Agder lagmannsretts høringsuttalelse. Foreningen viser også til statsadvokatembetenes høringsuttalelser.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Lyd- og billedopptak

Innstalling av lyd- og billedopptaksutstyr i alle rettssaler vil utvilsomt bli kostbart, men dette er en utgift som må tas, jf. punkt 4.3.

5.2 Endringer i adgangen til å nekte anker fremmet

Foreningen er generelt av den oppfatning at ankeinstansene i dag er underbemannet og bør styrkes kraftig. Hvis ankeutvalgets oppgaver i fremtiden blir større vil dette lede til et ytterligere dommerbehov selv om det blir færre ankeforhandlinger. Hvor store utgiftene vil bli er vanskelig å si, men det vil åpenbart bli kostbart.

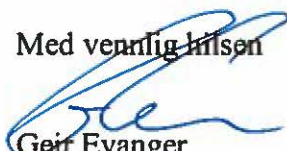
5.3 Effektivisering

For å balansere det som står over så vil foreningen peke på at en effektivisering av domstolsbehandlingen på lang sikt vil kunne få positive konsekvenser for ressursbruken. Eksempelvis vil færre store ankesaker og gjenbruk av bevis i lagmannsretten utvilsomt lede til store kostnadsbesparelser i fremtiden.

6. Avsluttende kommentarer

Som påpekt under punkt 2 er det igangsatte lovarbeidet omfattende slik at det må vurderes om endringer må skje etappevis. Slik foreningen ser det bør endringer i regelverket om lyd- og billedopptak og gjenbruk av bevis i lagmannsretten, samt spørsmålet om endringer i henvisningsbestemmelsen i straffeprosessloven § 321, prioriteres og skilles ut til egen behandling.

Med vennlig hilsen

Geir Evanger
leder

Kopi: Riksadvokaten